

Het Bijbelse kernwoord zoeken

1. OUDE TESTAMENT

Het werkwoord zoeken ¹ wordt in het OT gebruikt in verschillende betekenissen. In de zin van:

a) moeite doen om..., proberen te vinden; ook wel (iemand/ iets die\dat verloren was of ging); iets willen bereiken: Gen.37:15v; 1 Sam. 9:3; 16:16; 28:7; 2 Sam. 17:3; 2 Kon. 6:19

b) (iemand/ iemands ziel) zoeken om te benadelen: Gen. 42:22; Ex.4:19; 1 Sam.20:1; 22:23 ; 23:15; 1 Sam. 24:10; 25:29; 2 Sam. 4:8; 16:11; 1 Kon.19:10, 14; 2 Kon.5:7 (uw bloed/ uw ziel zoeken); gebed om verlossing van de goddelozen die mijn ziel zoeken (Ps. 35:4; 38:13; 40:15; 63:10; 70:3); die mijn kwaad zoeken (Ps. 71:13,24); Spr. 28:12; Jer. 4:30; 11:21; 19:7, 9; 21:7; 22:25; 34:20v; 38:16; 44:30; 46:26; 49:37 (ziel van Jeremia) ; Daniël 6:5 (gelegenheid tegen...).

c) trachten te verkrijgen of trachten te bereiken (een plaats): Num. 16:10; 2 Sam 5:17; 1 Kon.10:24; Neh.5:12; Mal. 2:15

d) Verreweg in de meeste gevallen gaat het in het OT bij het gebruik van het woord ‘zoeken’ (Hebr. bakasj ²) over het zoeken van God in allerlei omstandigheden van het leven. Vaak wordt daaraan toegevoegd: met het ganse hart..³

A. De Heere zoeken (met het ganse hart) + de geboden des Heeren. Mensen worden opgeroepen om dat te doen:

- ❑ Israël in de woestijn: In de tent der samenkomst buiten het leger (Ex.33:7)
- ❑ In benauwdheid en ballingschap (Deut. 4:29)
- ❑ Koning David kon het niet, omdat hij verschrikt was (1Kron.21:30), maar wekt ook het volk op het te doen (22:19). Zie ook 2 Sam. 12:16; 21:1; vgl. Ps. 27: 8; 105:4.
- ❑ De vrome koning Asa en zijn volk doen dat (2 Kron.14:4, 7; 5:2, 4, 12, 15)
- ❑ De zoon van Asa koning Josafath doet het en wandelt in Gods geboden (2 Kron.17:4); hij roept ook een vasten uit en alle Judeërs gaan ook de Heere zoeken (2 Kron.20:3, 4)
- ❑ Jehiskia doet het in alle werk..in de dienst van Gods huis, in de wet en in het gebod..en hij heeft voorspoed (2 Kron.31:21)
- ❑ Ezra heeft zijn hart gericht, om de wet des Heeren te zoeken en te doen en Israël te leren...(Ezra 7:10); hij betuigt, dat de hand des Heeren ten goede is

¹ De afbeelding toont de thuiskomst van de verloren zoon (Luk.15)

² Zie Excurs aan het slot van deze voordracht.

³ Enige literatuur: 1

. Trommius' *Concordantie* s.v. zoeken; 2. Wilh. Gesenius, *Hebr. und Aram. Handwörterbuch AT*; 16e Aufl.1915, s.v. BAKAR; 3. Er is selectief gebruik gemaakt van ds. F.J. Pop, *Bijbelse woorden en hun geheim*; 's Gravenhage 1964; s.v.zoeken; 4..Robertson's Word Pictures in Bible Works

over allen die Hem zoeken, maar Gods toorn over allen die Hem verlaten (Ezra 8:22).

- De Psalmisten geven eveneens hoog op van het zoeken van de Heere:

Wat het inhoudt:

- *Bij God inwonen*: Ik zoek al mijn levensdagen te wonen in het huis van de Heere (Ps. 27:4, 8)
- *Antwoord en redding*: Ik heb de Heere gezocht en Hij heeft mij geantwoord en mij uit al mijn vrezes gered (Ps. 34:5); zoekt Mij en leeft (Amos 5:4, 6). De Heere geeft raad, vergeving, genezing, Zijn nabijheid: Ps. 24:6; 105:3. Zie ook 1 Kron. 22:19; 2 Kron. 15:15
- *Vrolijkheid*: Laat in U vrolijk en verblijd zijn allen die U zoeken/ de liefhebbers van Uw heil (Ps. 40:17; 70:5); laat het hart van die het Aangezicht van de Heere (gedurig) zoeken en naar hem vragen, blij zijn (1 Kron.16:10v); Ps. 68:33 *Godzoekers de weg wijzen* Laat door mij niet te schande worden, die u zoeken, o God Israëls (Ps. 69:7); Godzoekers niet een verkeerd voorbeeld geven.
- Zij die de Heere van ganser harte zoeken, zijn *welgelukzalig* (Ps.119:2, 10)

B. De wijsheidsboeken (Spreuken, Prediker, Hooglied)

- Het oor van de wijze zoekt wetenschap (Spr.18:15)
- Oprechten zoeken het behoud van de vrome (Spr. 29:10b).
- Er is een tijd om te zoeken en een tijd om verloren te laten gaan (Pred. 3:6); Prediker zoekt ontknoping, maar vindt die niet (Pred. 7:28); vgl. Job 5:8. Het is nu tijd om de Heere te zoeken (Hos.10:12)
- De bruid zoekt hem die haar ziel liefheeft, maar vindt hem niet (Hoogl. 3:1,2; 5:6)
- De dochters van Jeruzalem zoeken met de bruid (Hoogl. 6:1)

C. Jesaja/ Jeremia/ Zacharia/ Maleachi

- Iemand op een troon in Davids tent die oordeelt en het recht zoekt en vaardig is ter gerechtigheid (Jes. 16:5)
- Hoort naar Mij, gij die de Heere zoekt (Jes. 51:1)
- De kinderen Israëls zullen de Heere, hun God zoeken (Jer. 50:4); Zach. 8:21v
- Die Heere Die gij zoekt, de engel des verbonds...(Mal.3:1)

D. Wie de Heere zoekt, zal Hem vinden (maar als u Hem verlaat...)

- De Heere zegt nooit: Zoekt Mij tevergeefs (Jes.45:19; 65:10); Jer. 29:13; 1 Kron.28:9; 2 Kron. 15:2
- De Heere is goed voor de ziel die Hem zoekt (Klaagl.3:25)
- De leiders van Israël + hun kudde zullen de Heere zoeken, maar niet vinden; Hij heeft Zich van hen onttrokken (Hosea 5:6)
- Samaritanen zeggen de Heere te zoeken, maar...(Ezra 4:2)
- Er is niemand verstandig, die God zoekt (Ps.14:2; 53:3)
- De Heere wordt gevonden door degenen die niet naar Hem vraagden (Jes.65:1)

E. Die de Heere niet zochten

- Koning Saul zocht de Heere niet ; hij verloor zijn koninkrijk (1 Kron.10:14)

- De priesters/Levieten zochten de Heere onze God niet naar het recht (bij het ophalen van de ark (1 Kron.15:13)
- Israël zoekt de Heere der heirscharen niet (dien die het slaat). Zie 1 Kron. 10:13; 15:13; Jes. 9:12; 31:1; Zef. 1:6
- Wee degenen die in Egypte hulp zoeken en niet op de Heere, de Heilige Israëls (Jes.31:1)
- De overgeblevenen uit dit boze geslacht hebben de afgoden nagewandeld en die gezocht (Jer. 8:2); Hosea verwijt zijn vrouw/ Israël overspel (Hos. 2:6).
- De herders (van Israël) hebben de Heere niet gezocht (Jer.10:21)
- Israël bekeert zich niet tot de Heere hun God en zoekt Hem niet in alle deze (Hos. 7:10).
- Jeremia zoekt de vrede van dit volk niet, maar het kwaad (Jer. 38:4). Welk een verwijt

F. De Heere zoekt

- Bezoekt Zijn volk met heil (na de ballingschap) (Jer. 29:10)
- Bezoekt te straffen die niet luistert naar de stem van de Profeet (Deut. 18:19)
- De Heere zal het zien en zoeken (2 Kron. 24:22); zie ook Ezech. 26:21
- God zal de trots van Assyrië (be)zoeken (Jes. 10:12):
- De goddeloze zegt: God zal het niet zoeken (Ps. 10:13)
- een man naar Zijn hart (1 Sam.13:14; David); Zijn verdwaalde schapen die niemand zoekt (Ezech. 34:6; Jer.23:3)
- De Heere zocht een man uit hen die de muur mocht toemuren en voor Zijn Aangezicht in de bres staan voor het land..., maar Hij vond niemand (Ezech. 22:30). Intussen blijft de Heere zoeken naar een Man die voor Zijn Aangezicht in de bres staat, de Profeet

Samenvatting

De Heere is het hoogste en beste adres waar Zijn volk hun nood en verdriet kwijt kunnen. Het mag in benauwdheid bij Hem in Zijn huis schuilen. Nooit doet het tevergeefs een beroep op Hem. Zijn hulp zal blijken. Hij komt geen seconde te laat. Vooral zij naar wie niemand omkijkt, mogen het hogerop (bij de Heere) zoeken. Welgelukzalig die Hem zoeken. Het maakt hen vrolijk. Dat komt in het bijzonder tot uitdrukking in de geschiedenissen van de vrome koningen van Juda die hun volk voorgingen in het dienen van de Heere. Dat betekent echter wel, dat men alle vaste hoop op afgoden, op Egypte, enz.. moet afzweren.

'De dienaren van de kerk dienen overeen te stemmen met de profeten in hun vorm van onderwijs. Zij moeten Christus voorstellen (voor de mensen neerzetten). Laat hen gedurig betuigen, dat wij gerechtigheid in Zijn handen alleen moeten zoeken. En deze bestaat slechts in vrije vergiffenis van zonden' (J.Calvijn).

Niet altijd zal Gods vrome direct ondervinden, dat God hem nabij is. Soms onttrekt Zich de Heere aan hem om hem te ontdekken aan zijn zonden of het verlangen naar Hem (de bruidegom) weer wakker te maken. Gelovigen beschikken niet over God. Zij missen Hem soms. Maar ook dan zijn ze God niet kwijt (zoals de goddelozen) en God is hen niet kwijt.

Helaas hoe vaak vergat Israël Zijn verbondsgod en bezocht de Heere Zijn volk met bittere plagen. De Heere zal 'het zien en zoeken'. Het zoeken van de Heere is met recht een haastzaak. Er is een tijd om te zoeken, maar ook om verloren te laten gaan. Overigens moeten

wij er diep van doordrongen zijn, dat er niemand is die van huis uit naar God zoekt en vraagt. Ons zoeken van God is vrucht van het Gods zoeken van ons. Hij wordt gevonden door hen die Hem niet zochten.

Blaise Pascal heeft eens gezegd: 'Er zijn maar twee soorten mensen die men verstandig kan noemen: zij die God met hun hele hart liefhebben, omdat zij Hem kennen en zij die God met hun hele hart zoeken, omdat zij Hem niet kennen.'

2. NIEUWE TESTAMENT

De Griekse woorden zijn epi-/ ek- dzèteoo en pleonekteoo

1. Het woord zoeken komt in het NT soms voor in de zin van moeite doen om..., proberen te vinden. Zie bijv. Hand.10:19, 21: Zie, drie mannen zoeken u (Simon Petrus); Hebr. 8:7: zo zou er voor het tweede (verbond) geen plaats zijn geweest. In Rom. 11:3 lezen we een herinnering aan wat de profeet Elia zegt tot de Heere: En zij zoeken mijne ziel, om die weg te nemen (1 Kon.19:10 slot).

2. Vaak wordt ook gezegd, dat mensen de Heere Jezus zoeken, maar wel uit zeer verschillende motieven. Hij wordt gezocht:

a. door Maria en Jozef + broeders, door de menigte, door discipelen, door de Joodse leidslieden/ soldaten/ Judas (de laatsten met kwade bedoelingen)

- Matth. 12: 47: Uwe moeder en Uw broeders zoeken U
- Mark. 1: 37: Zij (de schare) zoeken U allen.
3: 22: Uwe moeder en broeders daar buiten zoeken U.
- Luk. 2: 49: Wat is het, dat gij Mij gezocht hebt?
- Joh. 1: 39: Wat zoekt gij? En zij (de discipelen) zeiden tot Hem.
- Joh. 7: 34, 36; 8:21; 13:33. Gij (de leiders/ discipelen van het Joodse volk) zult Mij zoeken.
- Matth. 26:16: Van toen zocht hij (Judas) gelegenheid, opdat hij Hem overleveren zou. Zie ook Matth.26: 59.
- Joh. 18: 8: Indien gij dan Mij zoekt (de soldaten). Zie ook Joh.5:18.

b. door Herodes /Elymas

- Luk. 9: 9: En hij (Herodes) zocht Hem te zien (was Hij de weer levend geworden Doper?)
- Hand. 13: 7: Deze (de tovenaars Elymas) zocht zeer het woord Gods te horen.

c. Door Zacheüs/ Maria Magdalena (heilbegeerig?!)

- Luk. 19: 3: En hij (Zacheüs) zocht Jezus te zien
- Joh. 20:15: Wie zoekt gij? (Maria M. in de hof van Jozef)
- Hand. 15:17: Opdat de overblijvende mensen (+ al de heidenen) de Heere zoeken
- Hand. 17:27: Opdat zij de Heere zouden zoeken (het ganse geslacht der mensen; tasten en vinden).

d. Er is niemand die God zoekt (Rom. 3:11)

- Rom. 9:30: De heidenen hebben de rechtvaardigheid niet gezocht en

toch verkregen

- Rom. 10:3: (de Joden) zoeken hun eigen gerechtigheid op te richten
3. Ook wordt in het NT wel gesproken over een zoeken door Jezus en door de Vader:
- Luk. 19:10: Jezus kwam om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. Zie ook Matth. 10:6; 18:12vv; Luk. 15:4vv.
  - Joh. 4: 23: want de Vader zoekt ook dezulken (= die Hem in geest en waarheid aanbidden).
  - Joh. 5: 30: want Ik (Jezus) zoek niet Mijn wil (maar s' Vaders wil).
4. In de apostolische paraenese worden wij nog al eens opgewekt om niet het onze te zoeken, maar wat van de ander is
- 1 Kor. 10:24 : Niemand zoek dat zijns zelfs is.
  - 1 Kor. 10:24 : Een ieder zoek dat des anderen is.
  - 1 Kor. 13: 5 : Zij (de liefde) zoekt zichzelf niet.
  - 2 Kor 7: 2 : Wij hebben bij niemand ons voordeel gezocht
  - 2 Kor. 12:14 : Ik zoek niet het uwe, maar u.
  - Fil. 2: 2, 21: Want zij zoeken allen het hunne.
5. Ook wekt het N.T. ons nadrukkelijk op om te zoeken:
- Het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid (Matth. 6:33par.).
  - Daarnaast noemt zij als objecten: Jezus zelf (Mark. 1:37; Joh. 6:24; 7:34; 8:21; 13:33; 20:15; Matth. 12:46);
  - Verder: in te gaan door de enge poort (Luk. 13:24); het behoud van zijn leven (Luk. 17:33); het doen van de wil Gods (door Jezus zelf gezocht, 5:30); de eer van God (Joh. 5:44; 7: 18; 8: 50).
  - In Athene spreekt Paulus over het zoeken van God (Hand. 17:27; vgl. Rom. 10: 20) en in zijn brieven noemt hij het zoeken van heerlijkheid, eer en onvergankelijkheid (Rom. 2:7);
  - Het uitmunten tot opbouw der gemeente (1 Kor. 14:12);
  - In Christus gerechtvaardigd te worden (Gal. 2:17);
  - De zaak van Christus (Fil.2:21); de dingen, die boven zijn, waar Christus is (Kol. 3: 1).
6. Maar anderzijds wordt het ons dringend aangeraden niet te zoeken:
- Naar tekenen uit ongeloof (Mark. 8:11v; vgl. Luk. 11:26, 29; Joh. 6:26).
  - Bezorgdheid om wat wij eten en drinken zullen (Matth. 6:32; Luk. 12:29);
  - Levensbehoud ten koste van alles (Luk. 17:33).
  - Eigen eer (Joh. 17:18); zie ook Rom. 10:2v
  - Eerbetoon van mensen; het behagen van mensen (Gal. 1:10; 1 Thess.2:6).

Samenvatting

In het NT wordt vaak gesproken over het zoeken van het verlorene door Jezus. Wie om Hem in de nood van zijn leven verlegen raakte, werd door Hem geholpen. Bidt en u zal gegeven worden. God laat Zich vinden.⁴ Wie God aanbidt in geest en waarheid, krijgt zeker gehoor. Jezus kwam op aarde om de wil van Zijn Vader te volbrengen. Dat houdt in, dat Zijn werk

---

⁴ In Robertson's Word Pictures lezen we bij Hand.17:27: 'Here it pictures the blind groping of the darkened heathen mind after God to "find him".. One knows what it is in a darkened room to feel along the walls for the door (De 28:29; Job 5:14; 12:25; Isa 59:10). Helen Keller, when told of God, said that she knew of him already, groping in the dark after him.'

Godverheerlijkend is en tegelijk gericht op redding van zondaren. Daarom kan Hij ook terecht vragen om gehoorzaamheid en aanbidding.

Omgekeerd wordt door de heilsboodschap en door Gods Geest een beweging op gang gebracht naar Jezus toe. Uit Jodendom en heidendom. Niemand zoekt God van huis uit. Blijkbaar leeft de mens het liefst los van God en heeft geen boodschap aan Gods genade. Tenzij hij innerlijk wordt omgezet en toegekeerd naar de Heere. De weg ten leven loopt door de enge poort. Zo komt er heilbegeerte in het hart. Zoals bij Lydia, de purperverkoopster. Al onze gerechtigheid ligt dan niet langer in onszelf, maar in het volbrachte werk van Christus Jezus. De hele wereld, al de heidenen komen ervoor in aanmerking om de Heere te zoeken. Maar niet ieder zoekt Jezus uit oprechte heilbegeerte. Integendeel: velen hebben Hem afgewezen en tegengestaan, zelfs een van Zijn volgelingen Judas. Soms was er bij mensen weinig meer dan nieuwsgierigheid, en ook kwamen menen tot Hem om winstbejag.

Van de Joden schrijft Paulus in zijn brief aan Rome, dat hij er hartzeer over heeft, dat zijn volk (het volk der Joden) helaas vaak hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten. Ook voor hen is Christus Jezus de enige weg van behoud.

In de gemeente die naar Christus' Naam genoemd is, heeft dat geloof in hun Redder tot gevolg, dat men niet meer alles om hun eigen 'ik' laat draaien, maar zoeken wat van de ander/naaste is. Dat is het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid. Ons hart krijgt een andere levensrichting: niet langer gespitst op de vergankelijke dingen van dit leven, op eigen roem en eer, maar op de eer van God en de dingen die boven zijn.

EXCURS

בָּקַשׁ ph. Lidz. 242, nh. (mand. בכש). Ges. u. a. stellen es zu **בָּחַשׁ**, aram. **בָּחַשׁ**, **ܚܫܘܢܐ** eig. scharren, wühlen, umrühren, untersuchen, vgl. Schulth., HW 41, u. äg. **ḥš** (treib)jagen.
Pi. pf. **בָּקַשׁ**, **בָּקַשְׁתָּ**, **בָּקַשְׁתָּ**, **בָּקַשְׁתִּי**, **בָּקַשְׁתֶּם**, **בָּקַשְׁתֶּן**, **בָּקַשְׁתִּים** Hos 2 9, **בָּקַשְׁתֶּם**; *impf.* **יִבְקַשׁ**, **יִבְקַשְׁתָּ**, **יִבְקַשְׁתֶּם**, **יִבְקַשְׁתֶּן**, **יִבְקַשְׁתִּי**, **יִבְקַשְׁתֶּי**, **יִבְקַשְׁתֶּי**, **יִבְקַשְׁתֶּי** (s. Baer zu Jes 45 19), *inf.* **בִּקְשׁוּ**; *pt.* **מִבְקַשׁ**, **מִבְקַשְׁתֶּי** — 1. suchen, *abs.* 2K 2 17. Jer 5 1, forschen Ri 6 29, m. d. *acc.* Gn 37 15f. 1S 9 3 u. 6. (auch Hi 23 9 z. l.), m. **לְ** u. etw. suchen Hi 10 6, m. d. *acc.* u. **לְ** d. P. Ri 18 1. 1S 13 14. Jes 40 20. Bes.: a) d. Antlitz eines Königs, Zutritt zu ihm suchen 1K 10 24. Pr 29 26. b) d. Angesicht Gottes suchen um Rat u. Hilfe zu finden 2S 21 1. Hos 5 15. Ps 24 6. 27 8. 105 4; auch ohne **פָּנֵי** Dt 4 29. 2S 12 16. Jer 29 13. Hos 5 6. Zeph 2 3. 2Ch 20 4. **מִבְקַשׁ יְהוָה** die Jahve suchen Ps 40 17. 69 7. 105 3. Esr 8 22. Gottes Namen suchen Ps 83 17; sein Wort Am 8 12. Vgl. Lv 19 31 (wo Perles, JQR 1911 112, **מִבְקַשׁוֹ** l.), die Beschwörer suchen. — 2. etw. zu erreichen suchen, darnach trachten: a) m. d. *acc.* d. P., sich jem. bemächtigen wollen 2S 5 17, bes. **פָּנֵי** n. d. Leben jem. trachten Ex 4 19. 1S 20 1. Ps 35 4 u. 6. (Sir 51 3), vgl. Pr

29 10 (Dys. u. a.: **יִבְקַשְׁתֶּי**). **בָּ** n. jem. Unglück trachten Nu 35 23. 1S 24 10, **אֶל** 1S 25 26. c) m. allerhand Objekten: Gerechtig-keit Zeph 2 3, Treue Jer 5 1, Liebe Pr 17 9, Lüge Ps 43, Gebet u. Flehen Dn 9 3. (Pr 29 10 l. Capp. u. a.: **מִבְקַשׁ**, Hitz.: **בְּמִבְקַשׁ**). M. *inf.* c. **לְ** darnach trachten etw. zu tun Gn 43 30. Ex 2 15. 1S 19 2. (Sir 7 6), ohne **לְ** Ex 4 24. Jer 26 21. — 3. verlangen, fordern, m. d. *acc.* Nu 16 10. Jer 45 5. Esth 2 15. Neh 5 18, jem. **לְמַלְכָּהּ** zum Könige verlangen 2S 3 17; m. **מִן** d. P. Ps 104 21. Neh 5 12. (Sir 7 4) od. **מִיָּד** Gn 31 39. 43 9. Jes 1 12. Bes. **פָּנֵי מִיָּד** d. Blut jem. v. einem fordern, d. i. Blutrache an ihm nehmen 2S 4 11. Ez 3 18. 20, ohne **פָּנֵי** 1S 20 16; vgl. **יִבְקַשׁ יְהוָה הוּא יִבְקַשׁ** *Jahve, der möge es rächen* Jos 22 23. Auch (in spät. Schriften): sich ausbitten, m. d. *acc.* u. **מִן** Esr 8 21, vgl. Ps 27 4, m. **מִן** u. **עַל** (um — willen) Esth 7 7. Esr 8 23. Neh 2 4, m. **מִלְפָּנָי** Esth 4 8, m. **מִן** u. **אֶשֶׁר** Dn 1 8. c) fragen, m. d. *acc.* u. **מִן** Dn 1 20.
Pu. impf. **יִבְקַשׁ**, m. *suff.* **יִבְקַשְׁתִּי** Ez 26 21 — gesucht w. Jer 50 20. Ez 26 21 (vgl. aber Corn.). Esth 2 23.†

in Mt 22:9; Ac 8:26; 9:11. Until he find it. He keeps on going until success comes

In het bovenstaande: een kopie van Wilh. Gesenius, *Hebr. und Aram. Handwörterbuch AT*; 16e Aufl. 1915, s.v. BAKASJ (zoeken). In de bijdrage over het bijbelse kernwoord zoeken, zijn ook andere Hebreeuwse werkwoorden die in de Statenvertaling zijn vertaald met zoeken, betrokken.